

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗПОДІЛУ ВЛАДИ (ЗАРУБІЖНИЙ І ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД)

Розглянуто основні аспекти реалізації концепції розподілу влади в США, Франції і Великій Британії. Аналізується вплив гілок влади на політичні процеси, співвідношення їх функцій, ролі і способів досягнення стабільності і рівноваги в суспільстві.

Ключові слова: демократія, влада, форма держави, конституційний лад, парламент, президент, уряд.

Рассмотрены основные аспекты реализации концепции разделения власти в США, Франции и Великобритании. Анализируется влияние ветвей власти на политические процессы, соотношения их функций, роли и способов достижения стабильности и равновесия в обществе.

Ключевые слова: демократия, власть, форма государства, конституционный строй, парламент, президент, правительство.

The characteristic of the main aspects of the concept of separation of powers in the U.S., France and Britain. The influence of the branches authorities is analysed on political processes, correlations their function, dug and ways of the achievement to stabilities and balances in society.

Key words: democracy, power, form of state, constitutional order, parliament, president, government.

Основоположним принципом механізму функціонування державної влади є *принцип її поділу*. Дослідники вважають, що теорія поділу влади була розроблена англійським філософом Д. Локком і французьким просвітителем, правником, філософом Ш. Монтеск'є, хоча цю ідею висловлював ще давньогрецький історик Полібій. За цією теорією, для правильного та ефективного функціонування держави мають існувати незалежні одна від одної законодавча, виконавча та судова влади. Це створює систему «стримувань і противаг» проти посилення однієї гілки влади, зосередження влади в одному центрі, зловживання нею сприяє продуманості, зваженості, балансу в прийнятті рішень, а відтак і дієвості політичного керівництва та управління. Відповідно формується особливий механізм забезпечення свободи і незалежності окремого індивідуума, його захисту.

Теорія розподілу влади в її початковому трактуванні була найбільш повно реалізована в Конституції США 1787 році. Дж. Медісон і А. Гамільтон довели, що «повноваження, які належать одному відомству, не повинні прямо чи побічно здійснюватися жодним із двох інших органів» і що «неоднаково зростаюча і всеохоплююча пре-

рогатива спадковості виконавчої влади, та ще підтримана і підкріплена законодавчо», являє собою величезну небезпеку для свободи та незалежності народу.

В Конституції США можна прослідкувати вплив як засновників цієї теорії, так і британських конституційних зразків початку XVIII століття. Законодавчі повноваження були запропоновані Конгресу, який складався із двох палат: Сенату і Палати представників (ст. 1). Виконавча влада ввірена Президенту (ст. 2), а судова влада – Верховному суду США, а також судам, встановленим Конгресом (ст. 3). З одного боку, для конституційного будівництва США характерна висока ступінь організаційного відокремлення. Так, Президент і члени його кабінету не вправі знаходитись в палаті Конгресу і приймати участь в його голосуванні. Президент не наділений правом законодавчої ініціативи. Конгрес і Президент обираються окремо. Члени кабінету відповідальні тільки перед Президентом [1, с. 81].

З другого боку діє система «стримувань і противаг». Закони приймаються в Конгресі, але кожний законопроект попередньо подається Президенту, який може його не підписати і направити

зі своїми зауваженнями в ту палату, звідки і надійшов законопроект. Остаточне слово належить Конгресу. Президент наділений правом укладати міжнародні договори, але вони потребують схвалення в Сенаті (двома третинами від присутніх в сенаторів). Президент призначає послів, інших посадових осіб і суддів Верховного суду, але повинен це робити «з поради і згоди Сенату». Верховний суд має право оголошувати неконституційними акти Конгресу і Президента [3, с. 15].

Творці конституції США 1787 р. поклали в основу структури вищих органів державної влади – Конгресу, президента і Верховного суду – принцип розподілу законодавчої, виконавчої і судової влади. Сам принцип вони запозичили у Англії, але надали йому своїх специфічних американських рис. Чому вони зупинились саме на цьому принципі? Серед американських колоністів була широко розповсюджена недовіра до влади англійського короля, до монархічного правління взагалі, що відображалось необмеженому управлінні, яке велось уповноваженими короною в заокеанських територіях. Тому вони не тільки встановили в себе республіканський устрій але й створили такий добре продуманий механізм державної влади, який міг би слугувати надійною перешкодою на шляху будь-яких спроб однієї з гілок влади домінувати над іншими, ліквідувати демократичні начала (в цей період вони були ще вельми обмежені) і нав'язати країні свою тиранічну диктатуру в тій чи іншій формі.

Створений в США американський варіант розподілу влади стали називати системою «стримувань та противаг». Вона повинна була не тільки попередити узурпаторські тенденції однієї із трьох гілок влади, але й забезпечити стабільність державних правових інститутів і безперервність функціонування самої державної влади.

На практиці здійснення принципу розподілу влади ніколи не співпадало з тією моделлю, яка зафіксована в конституції. Державний механізм постійно змінювався в ході розвитку американського суспільства, зміни ролі США на світовій арені. Він наділений достатньою гнучкістю щоб пристосовуватися до змін, що відбуваються в країні, щоб в найбільшій мірі відповідати інтересам правлячих кіл в даний період. Однак, хоч в юридичній компетенції вищих органів влади, як і в їх фактичних повноваженнях, практичній діяльності і взаємовідносинах проходили суттєві зміни, сам принцип розподілу влади ніколи не переставав діяти, визначати основу державного механізму. Цьому сприяли важливі елементи системи розподілу влади.

По-перше, вищі органи державної влади формуються різними шляхами. Конгрес, що складається з двох палат – Палати представників і Сенату, – обирається шляхом прямих виборів по виборчим округам. Президент обирається подвійним шляхом, колегією виборців, яких вибирають на загальних виборах. Члени Верховного суду призначаються президентом за погодженням з Сенатом. По-друге, у кожного органу державної влади свій термін повноважень. Термін повноважень конгресменів, як називають членів Палати представників, –

2 роки, членів сенату – 6 років, але кожні два роки 1/3 його складу переобирається; термін повноважень президента – 4 роки, члени Верховного суду призначаються пожиттєво. По-третє, кожна гілка влади не є повністю незалежною від інших і не користується монопольними повноваженнями у своїй сфері діяльності, які в тій чи іншій мірі обмежуються повноваженнями інших органів влади. Наприклад, Конгрес може відхилити будь-які запропоновані президентом законопроекти, але президент в свою чергу може накласти вето на будь-який схвалений Конгресом биль. І в кінцевому рахунку Конгрес може подолати вето, знову схваливши законопроект в обох палатах, але на цей раз вимагається не проста, а кваліфікована більшість, тобто не менше 2/3 конгресменів і сенаторів. А цього, як свідчить практика, далеко не завжди можна досягнути [3, с. 16].

Окрім конституційних прав, президент в своїх відносинах з Конгресом використовує величезні фактичні можливості, надані йому на його посту, для впливу на суспільну думку. Наприклад, президент Ф. Рузвельт практикував регулярні розмови, які транслювалися по радіо, Р. Рейган – виступи по радіо і телебаченню, а також на різних форумах. Як правило, заява голови виконавчої влади більш широко розповсюджується засобами масової інформації ніж виступи членів Конгресу і його рішення.

Своєрідні відносини складаються між Верховним судом і двом іншими гілками влади. Президент звичайно призначає на вільні вакансії судій з числа своїх однодумців, і з ними йому відносно не складно знаходити взаєморозуміння, хоча навіть в цьому випадку між ними деколи виникають розходження. Крім того, президенту часто доводиться мати справу з суддями, призначеними його попередниками і які не поділяють його поглядів на більшість важливих політичних проблем. І в такому випадку створюється ґрунт для зіткнення. Наприклад, консервативно налаштовані члени Верховного суду в свій час «в штуди» зустріли реформи Ф. Рузвельта. Використовуючи своє право конституційного нагляду, вони оголосили неконституційною створену президентом Адміністрацію по відновленню промисловості, вважаючи, що своїм втручанням в економіку, в трудові відносини вона порушує незламні принципи вільного підприємництва [3, с. 18].

Пожиттєве обирання забезпечує членам Верховного суду високу ступінь незалежності. Хоча незалежність ця не є абсолютною: Конгрес має право зміщувати суддів в порядку імпічменту. Крім того, президент може збільшити кількість членів суду, і, призначивши туди своїх прибічників, укріпити в ньому свій вплив. Однак ці можливості президент і Конгрес практично не використовували. Іноді при розходженні між законодавчою і виконавчою владами і між різними відомствами останньої суди виступають в ролі арбітрів, яким належить заключне слово.

Щоб зрозуміти, як реально діє державний механізм, заснований на принципі розподілу влади, не можна розглядати кожну з її гілок як якійсь

абстракції, що взаємодіють між собою незмінно по одній і тій самій схемі. Конкретний характер цих взаємовідносин знаходиться в постійному процесі змін. В значній мірі він залежить від політичних і соціально-економічних факторів, потреб і інтересів пануючого і інших класів, прошарків і груп населення, їх реальних можливостей впливати на прийняття державних рішень, співвідношення сил між демократичною і республіканською партіями, міжнародного положення США тощо [2, с. 82].

Система «стримування і противаг» – дієвий елемент конституційного будівництва США. Він дає можливість взаємного контролю, створює умови для взаємодії трьох влад. Слід погодитись з висновком про те, що розподіл влади як принцип американської державності, пропонуючи відносну самостійність вищих органів влади по відношенню один до одного, виражає демократичне начало державного будівництва США.

Розглянемо державну систему Франції, де розвиток конституційного будівництва призвів до помітного посилення виконавчої влади. Цікаво, що в Конституції 1958 року спочатку говориться про Президента республіки (розділ 2) і вже потім про парламент (розділ 4). Президент обирається прямим всенародним голосуванням на сім років (ст. 6). він слідує за виконанням конституції, забезпечує нормальне функціонування публічної влади.

Президент призначає і звільняє Прем'єр-міністра, головує в Раді міністрів, підписує декрети. Після консультацій із Прем'єр-міністром і представниками палат він може заявляти про розпуск Національних зборів. Конституційна рада в Франції формально створена для попереднього конституційного контролю. В обов'язковому порядку їй подають до промульгації органічні закони і регламенти палат. Інші закони направляються в Конституційну раду Президентом, членом Національних зборів, членом Сенату, сенаторами. Але оскільки в Конституційну раду передаються закони, які пройшли парламент, попередній контроль в Франції зближується з наступними і в дечому з ним співпадають.

Немало важливу роль, відіграє Державна рада. Вона дає висновок на проекти законів і декретів, а також на інші управлінські акти. Враховуючи, що у Франції звичайні суди не володіють юрисдикцією, яка б дозволяла їм контролювати конституційність актів адміністрації, діяльність Державної ради, а також Конституційної ради, якби доповнює недостатню функцію судової влади. При цьому положення, яке оголошене неконституційним Конституційною радою, не може бути ні промульговано, ні введено в дію, в той час як висновок Державної ради, як правило, носить консультативний характер.

В Основному законі ФРН (1949 року) про поділ влади говориться як про принцип побудови системи державних органів (ст. 20), і далі визначається повноваження кожної з гілок влади. На перше місце висувається законодавча влада, яка здійснюється парламентом. Він складається з Палати союзу і Палати земель.

Керівництву (уряду) не надані повноваження, які дозволяють втручатися в законодавчу діяльність, якщо не рахувати право законодавчої ініціативи, яке широко використовується на практиці. Якщо в уряді з'являються заперечення проти прийнятого закону, то він може звертатися в Конституційний суд. Президент ФРН – фігура не така впливова, як США та Франції.

Сучасне трактування теорії розподілу влади, а також механізму стримувань та противаг у Великобританії будується на більш тісних зв'язках законодавчої та виконавчої влад, ніж в інших країнах. Монарх проголошений головою виконавчої влади, але одночасно він являє собою складову частину законодавчої влади.

Міністри не відокремлюються від парламенту, оскільки вони є членами однієї з його палат. В той же час інші державні службовці, в тому числі ті, що займають, найвищі посади в керівному апараті відокремлені від парламентської та іншої політичної діяльності. Керівництво користується досить великою самостійністю, що не виключає можливість парламенту вирішувати питання про відставку. Контроль парламенту над виконавчою владою, в принципі, досить сильний.

Таким чином, теорія розподілу влади закріплені в багатьох конституціях, при цьому конкретні форми її реалізації досить різні. В той час, як в деяких країнах поєднання тими ж органами функцій різних влад, вважається недопустимим, в інших – склались інші традиції і міністри, як правило, є членами парламенту. В багатьох країнах виключається можливість наділення виконавчої влади правом видання законів. Є і країни, в яких за певних умов припустиме видання законів виконавчими органами (Президент, уряд).

Прихильники бачать в теорії розподілу влади один із основоположних принципів демократії. У теорії розподілу влад є й інші аргументи в її користь. Перш за все, це історичний досвід, що підтверджує дієвість теорії на різних етапах розвитку людської цивілізації, в далеко не однакових умовах: політичних, соціальних, економічних.

Треба мати на увазі, що теорія розподілу влади має не тільки прихильників, але й противників, які докоряють їй в застарілості, відірваності від реального сучасного світу. Як правило, спір ведеться на рівні філософських роздумів, але є й випадки коли він використовується для вирішення прагматичних завдань.

В центрі уваги наводиться, як правило, проблема раціональності та ефективності. Критики відкрито нарікають, в зв'язку з цим, що затримки з часом переважають гідність теорії розподілу влади. З позиції народовладдя слабким і незахищеним надається право контролю за дотриманням законів, а відносна самостійність керівництва породжує бюрократизм, корупцію і посилення внутрішню парламентських позицій. Протиріччя між гілками паралізують механізм управління, роблять неможливим проведення цілеспрямованої політики.

Інституціоналізм набуває властивості самоцілі і розходиться з ідеологією управління і його

головним завданнями. В зв'язку з цим великомасштабні програми залишаються нереалізованими. Принцип розподілу влад, в цілому, не був сприйнятий і марксизмом. Більш того, його довгі роки відкидали і критикували як сторонній і нікому не потрібний інститут. І для такого підходу були свої підстави. Як відомо, для К. Маркса і Ф. Енгельса, а потім і для В. Леніна держава являла собою політичну надбудову, обумовлену відповідним економічним базисом. Головне призначення держави полягало в тому, щоб забезпечувати і охороняти диктатуру класу, пануючого в суспільстві. В відповідності з таким підходом, на перший план висуваються класові, політичні властивості держави, її соціально-економічні корені, а, отже, і правова сторона – інститути, повноваження, процедури і інше – відводились в сторону. Розподіл влади трактувався в найкращому випадку з функціональної позиції. За Марксом, те, що сприймають як священний і непорушний принцип, є нічим іншим, як звичайний промисловий поділ праці, який застосовується до державного механізму у вигляді спрощення і контролю.

Проти теорії розподілу влади говорив досвід Паризької комуні. Досягненням Комуні вважалося те, що вона була «працюючою корпорацією», яка поєднувала прийняття законів із впровадженням завдань безпосереднього управління. Паризька Комуні протиставлялась і буржуазному парламентаризму, який проявив немало слабкостей і внутрішніх суперечностей. Розрив з таким парламентаризмом повинен був дозволити робочому класу прямо і безпосередньо висловлювати і диктувати свою волю, провадити в життя інтереси трудящих. Така позиція марксизму-ленінізму підкреслювалась критикою парламентських інститутів за те, що вони перетворюються в пусті розмови, за спиною яких посилюються виконавчі структури [7, с. 134].

Суть теорії розподілу влади якраз в цьому і полягає, щоб уникнути конфліктів, які народжуються протистояннями влад, прагненням їх зайняти верхню «сходинку влади». Розділення функцій між державними органами відбувається таким чином, щоб скласти необхідну єдність, взаємозалежний комплекс, який би забезпечував погоджене управління державними справами. Демократична організація держави передбачає, що носієм законодавчої влади виступає парламент. Положення про те, що парламент уособлює законодавчу владу, ясно зазначено в Конституції США 1978 року: «всі законодавчі повноваження, цим встановленні, передаються Конгресу Сполучених Штатів, який складається з Сенату і Палати представників» (ст. 1). Конституція Франції 1958 року щодо цього містить просту, але чітку формулу: «Закони приймаються Парламентом» (ст. 34). В Конституції Мексики зазначено: «Законодавча влада в мексиканських Сполучених Штатах покладається на Генеральний конгрес, який складається із двох палат: Палати депутатів і Палати Сенаторів» (ст. 50). Функції парламенту, як правило, не обмежуються

прийняттям законів, що в багатьох державах визначено конституціях в Іспанії, наприклад, Генеральні Кортеси здійснюють владу держави, приймають його бюджет, контролюють діяльність Керівництва і здійснюють інші повноваження, які покладені на них Конституцією (ст. 66, п. 2).

Трактовка повноважень парламенту у Великобританії практично безмежна: йому дозволено приймати закон по різних питаннях, без всяких обмежень. Ніякому іншому органу не надано право приймати акти, які стоять над законами парламенту [4, с. 322].

Перегляд попередніх підходів до теорії розподілу влади в колишньому Союзі обумовив необхідність чіткого визначення ролі і місця законодавчої влади в системі державного управління. Попередній стан справ не міг залишатись незмінним. Він не дозволяв реформувати, а в багато чому і створювати заново конституційну систему влади, закріпити основи демократичної правової держави, забезпечити захист інтересів, прав і свобод людини. Раціональний розподіл державних функцій закономірно повинно прийняти відповідні інституційні форми, підкріплятись налагодженими, збалансованими відносинами Верховної Ради з іншими державними структурами. Положення Конституції 1977 року, визначаючи організацію і діяльність Верховної Ради СРСР, не підходили до нових умов. Найвищий орган законодавчої влади держави був залежний від управлінського, в першу чергу, від партійного апарату. Поширені лозунги про повновладдя Верховної Ради СРСР не могли бути реалізовані по певних внутрішніх і зовнішніх причинах. До зовнішніх – характер політичного режиму, який склався в державі до внутрішніх – модель Верховної Ради. Підвищення позицій Верховної Ради було пов'язано з реалізацією ідей демократичного представництва. Однак, слід відмітити, що довгий час Верховній Раді відводилось роль «державного реєстратора партійних рішень, їх перекладача на мову Закону». Не випадково закони того часу повторювали не лише зміст, але й риторику цих рішень. Склад Верховної Ради СРСР визначався головним чином в партійному апараті, де встановлювались класові, національні, вікові, професійні та інші критерії, затвердження кандидатів. Голосування проводилось без будь-яких альтернатив.

Перетворення в життя принципу розподілу влади в значній мірі залежить від перебудови самих основ соціально-економічної і політичної системи суспільства. Здавалось, що перебудова, яка проголосила ідеї «підробленої демократії і соціальної справедливості», зможе швидко досягти успіху на головних своїх напрямках. Але перебудова здалась складним процесом, що в значній мірі відбилась на функціях Ради. Хоча на сьогоднішній день СРСР більше вже не існує, його досвід може слугувати доброю службою республікам, які формують свою незалежність.

Тут було б доцільно повернутись до періоду перебудови, а точніше до 1988 року – до часу виборчої реформи. Звичайно, що оцінка її виборчої

системи, так і результат виборів 1988 року не може бути однозначною. Народжувана демократія в той час була слабою, не мала ні досвіду, ні міцних традицій нашої держави, наміри опори з боку консервативних сил.

Мабуть, немає сенсу повертатись до дискусій про плюси і мінуси прямих виборів від організацій. Досвід показував, що вони менш демократичні по відношенню до виборів депутатів по округах. До мінусів слід віднести ту обставину, що у виборчому праві з'явилися елементи нерівності, слабкими опинилися зв'язки депутатів від громадських організацій з населенням, спостерігалось замкнутість, свого роду клановість в виборі кандидатів. Якщо співставити розвиток «влад» в сучасному світі, то без особливої складності з'ясується, що найбільшою динамікою відзначається виконавча влада. В багатьох країнах введені нові форми й методи їх здійснення. Це не означає, що інші гілки влади є консервативними і залишаються статичними. Виконавча влада більш сприйнятлива, чуттєва до перебігу подій, пов'язана з багатьма тисячами зв'язків, видимих і невидимих. Вона відповідає своєму призначенню тоді, коли не лише уловлюються і відображаються зміни, які відбуваються, як в суспільстві в цілому, так і в окремих цю сферах, але передбачаються такі зміни, створюються передумови для їх впровадження. Тенденцією останніх десятиліть стало відносно посилення, зміцнення виконавчої влади. Така тенденція може розвиватись, як відкрито, так і приховано, до певного моменту непомітно.

Характерно, що міцна і авторитетна виконавча влада стає необхідною в умовах, коли в суспільстві неузгоджені інтереси різних політичних сил, створюються критична ситуація. Закони перестають відігравати попередню роль, а парламент самостійно не в змозі переломити негативні наслідки. Виконавча влада в попередньому становищі неспроможна ефективно здійснювати свою діяльність. Динамізм виконавчої влади криється в її функціях, умовно яких називають правозастосовчими. Слідуючи теорії розподілу влади, не можна не підкреслити зв'язок виконавчої влади із законом. В законі встановлюється завдання й компетенція основи організації і форми діяльності установ виконавчої влади. З одного боку закон – це обов'язки і обмеження, які повинні суворо дотримуватись виконавчою владою. З другого боку – вихідна база для вільного розвитку виконавчої влади. Законодавче регулювання в цій сфері покликано сприяти досягненню максимально можливого результату.

Разом із тим потрібно сказати і про інші властивості виконавчої влади. Її функції при всьому бажанні неможливо вмістити в такі досить широкі поняття як виконання законів і правозастосовна діяльність. В умовах, коли необхідно швидко реагувати на ситуацію, яка змінюється в суспільстві або в окремих областях, виконавча влада найчастіше не може мати законодавчу основу для

вирішення актуальних питань поточної політики, як фундаментальної так і зовнішньої. В межах загальних повноважень виконавча влада використовує конкретні заходи за своїм бажанням.

Аргументи проти президентських посад зводились до того, що таким чином послаблюються центральна влада, здійснювала лише зворотній вплив. Встановлення інституту президентства має під собою об'єктивні основи. Перший інститут президентства виник в США, як результат прагнення громадян до вдосконалення сильної, але дійсно демократичної державної влади і держави в цілому на противагу монархії. Інститут президентства є як правило одноособовим, хоча трапляються і інститути колегіального президентства. В останньому випадку встановлюється розподіл повноважень (глави держави) між колегіальним органом і головою, що мало місце за Конституцією Уругваю 1917-1951 років. Із 1958-1963 років колегіальний глава держави функціонував в Іраку.

Президент, як правило, обирається громадянами відповідних держав, шляхом прямих або непрямих виборів. Прямі вибори характерні з президентською (за винятком США та Індонезії) або напівпрезидентською формами правління (Росія, Франція, Бразилія, Мексика та інші). Прямими виборами обирається президент і в деяких парламентських державах (Австрія, Болгарія, Ірландія, Португалія). Непрямі вибори Президента здійснюються як виборцями, які обираються населенням (США), так і спеціальними колегіями до яких входять представники суб'єктів федерації або адміністративно-територіальних одиниць з широкою автономією (ФРН, Таїланд, Італія, Індія). Конституції більшості країн передбачають певні кваліфікації (цензи), яким має відповідати кандидат на пост президента. До таких цензів відносять: громадянство відповідної держави; проживання протягом певного часу на її території (не менше 10-15 років); повне володіння громадськими і політичними правами; досягнення певного віку: мінімальний вік кандидата на пост Президента – 25 років, максимальний допустимий – 65 років, хоч остання вимога встановлюється порівняно рідко. Термін повноваження кандидата у різних країнах неоднаковий [6, с. 138].

У ряді країн Президент може видавати нормативні акти, які мають силу закону. Нормативні акти приймаються (видаються) на основі делегування повноважень парламенту [4, с. 54]. В усіх країнах Президент за Конституцією є головнокомандуючим, відповідає безпеку держави і є гарантом її цілісності. Ці повноваження здійснюються, як правило, через раду безпеки, або інші органи. За Конституцією більшості країн президенти мають розгалужену систему гарантій своєї діяльності у вигляді стримувань і противаг і несуть відповідальність за свої дії. Зокрема, президентам властиві такі інститути стримувань і противаг щодо інших органів державної влади: право розпуску парламенту

(право дострокового припинення його повноважень), право «veto» (право повернення парламенту законів на повторний розгляд), право призначення референдуму тощо.

Президент на відміну від монарха, несе конституційну відповідальність за виконання службових обов'язків. Як правило, Президент несе відповідальність за навмисне порушення Конституції та законів. Така відповідальність має переважно форму імпичменту, процедура якого полягає в тому, що з початку парламент формулює обвинувачення президенту, а потім приймає рішення про зміщення

його з поста. В деяких країнах парламент приймає лише обвинувачення, а судить його особливий суд (Франція, Польща).

Отже, метою створення системи стримувань і противаг є реалізація принципу розподілу влади. Головне завдання і призначення цієї системи – забезпечення політичної стабільності та безперервності функціонування державної влади, узгодження дій всіх гілок влади, недопущення кризи діяльності державного механізму, недопущення домінування будь-якої гілки влади та досягнення динамічної стабільності між ними.

ЛІТЕРАТУРА

1. Каневский А.С. Принцип разделения властей и механизм «сдержек и противовесов» в государственном строе США / А.С. Каневский // Вестник Севастопольского гос. техн. ун-та. Философия и политология. – Севастополь: Изд-во СевГТУ. – 1998. – Вып. № 13. – С. 81-86.
2. Каневський О.С. Принцип розподілу влади в механізмі сучасної демократичної держави / О.С. Каневський. – Севастополь: Вид-во СевДТУ, 1999.
3. Каневський О.С. Розподіл влади в США: історія і сучасність / О.С. Каневський. – Севастополь: Вид-во СевДТУ, 1999. – С. 12-16.
4. Марченко М.Н. Проблемы теории государства и права / М.Н. Марченко. – М., 2004. – 640 с.
5. Топорнин Б.Н. Европейское право / Б.Н. Топорнин. – М., 2000. – 456 с.
6. Шаповал В.М. Вищі органи сучасної держави. Порівняльний аналіз / В.М. Шаповал. – К., 1995. – 136 с.
7. Энтин Л.М. Европейське право / Л.М. Энтин. – М., 2001. – 720 с.

Рецензенти: Іванов М.С., д.політ.н., професор;
Євтушенко О.Н., к.політ.н., доцент

© Ломжець Ю.В., 2010

Стаття надійшла до редколегії 02.04.2010 р.